

УДК 016:027:378.4(477.43)

Т.М.Опря

м. Кам'янець-Подільський

**ДОВІДКОВО-БІБЛОГРАФІЧНІ ВИДАННЯ НАУКОВО-
БІБЛОГРАФІЧНОГО ВІДДІЛУ БІБЛОТЕКИ КАМ'ЯНЕЦЬ-
ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Стаття присвячена висвітленню досвіду видавничої діяльності науково-бібліографічного відділу бібліотеки університету.

Ключові слова: бібліографічний посібник, бюлетень, календар, персональний покажчик, рекомендаційний список.

Завдання бібліотек на сучасному етапі полягає в забезпеченні вільного і необмеженого доступу до інформації, задоволенні інформаційно-бібліографічних потреб користувачів. У зв'язку з цим визначається важливий напрямок їх діяльності – створення бібліографічної продукції різного змісту та виду. Одним із її видів є бібліографічні посібники (покажчики, списки, огляди), які подають інформацію про книги, статті із журналів, офіційні видання, праці наукових установ і організацій, наукові доповіді і повідомлення конференцій та з'їздів. Бібліографічні джерела допомагають користувачам скласти уявлення про стан розробки наукових проблем, які їх цікавлять.

Питання видання бібліографічних посібників привертають увагу багатьох дослідників. Найбільш змістовними є праці Г.М.Швецової-Водки [7], П.І.Рогової [6], Л.О.Пономаренко [5]. Важливість видавничої діяльності наукової бібліотеки вищого навчального закладу досить змістовно обґрунтована працівниками Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І.Франка Г.Банделюк та Г.Чопиком. Автори вказують, що цей напрям діяльності важливий, по-перше, тому, що видавничі проекти піднімають престиж бібліотеки, саме як наукової структури університету, по-

друге, видання, що готуються в бібліотеці, уможлиблюють швидке і оперативне опублікування праць як бібліотечних працівників, які займаються науковою діяльністю, так і вчених вищих навчальних закладів [1, с.10].

Усвідомлюючи важливість даного виду діяльності, працівники науково-бібліографічного відділу бібліотеки Кам'янець-Подільського державного університету започаткували видання тематичного бібліографічного покажчика «Бюлетень з проблем вищої школи» [2]. Це щорічне видання, до якого включена поточна бібліографічна інформація за рік. 2008 року виходить друком 5-те видання. Перше видання «Бюлетеня з проблем вищої школи за 2003 рік» вийшло друком у 2004 році за ініціативи та при підтримці ректорату університету. У вступі до нього проректор з наукової роботи, кандидат історичних наук, професор А.Г.Філінюк відзначив, що це видання має на меті забезпечувати систематичне інформування читачів про адреси літератури, періодичних видань, у яких друкуються сучасні нормативно-правові документи з проблем вищої освіти, та інформувати про наукові досягнення викладачів університету [2, с.3]. Покажчик містить матеріали з таких питань: нормативні акти з питань освіти, Вища атестаційна комісія України, загальні питання вищої освіти, навчання і виховання у ВНЗ, наукові праці викладачів університету, видані у 2003 році. До першого випуску включено 491 назву документів.

Враховуючи перехід університету до навчання за Болонською системою, до наступних випусків, окрім перерахованих, включено розділ «Освіта і Болонський процес», що значно покращує процес пошуку необхідних джерел. Значний інтерес викликає розділ «Наукові праці викладачів університету за рік», до якого входять такі підрозділи: наукові видання, збірники наукових праць, підручники та навчально-методичні посібники, навчально-методичні розробки та рекомендації.

Дане видання є науково-допоміжним бібліографічним посібником, основне призначення якого надати користувачам інформацію про статті із періодичних видань, що надійшли до бібліотеки за рік, а також сприяти

пропаганді наукових досягнень викладачів університету. Наукові праці викладачів зосереджуються в науково-бібліографічному відділі та читальному залі №2, що значно полегшує пошук необхідних видань.

Важливу роль в забезпеченні інформаційних потреб різних груп користувачів виконує краєзнавча бібліографія. В науково-бібліографічному відділі нашої бібліотеки зосереджена краєзнавча література, в якій відображені всі сторони життя та діяльності Подільського регіону. Важливим джерелом вивчення краєзнавчих питань є наукові праці викладачів університету (збірники наукових праць, матеріали краєзнавчих конференцій, монографії, статті тощо). Інформація про наявні видання здійснюється через краєзнавчу картотеку та картотеку наукових праць викладачів університету, під час організацій книжкових виставок, проведення оглядів цієї літератури.

Вагомим внеском в організацію краєзнавчої роботи є видання «Календаря знаменних і пам'ятних дат університету» [3]. Започатковане 2005 року за ініціативи директора бібліотеки, кандидата історичних наук, професора В.С.Прокопчука, дане довідково-бібліографічне видання ставить за мету привернути увагу до визначних подій та ювілеїв працівників університету, сприяти популяризації наукових праць ювілярів і виконує роль рекомендаційного покажчика.

В своїй роботі ми керуємося методичними порадами з підготовки краєзнавчих бібліографічних покажчиків, які висвітлені на сторінках методичного посібника «Краєзнавча діяльність бібліотек» [4] та статей у фахових журналах [1, с.10-11; 5, с.137-145].

На підготовчому етапі формується авторський колектив – працівники відділу та директор бібліотеки, відомий в Україні вчений-краєзнавець, який редагує та консультує дане видання. Науковими консультантами виступають також ректор університету, кандидат історичних наук, професор О.М.Завальнюк та помічник ректора, кандидат історичних наук, доцент О.Б.Комарніцький. Авторами біографічних довідок є викладачі університету. Для організації ефективної роботи створена картотека, в якій відображені

дати народження всіх працівників університету, окремо виділена картотека визначних подій, які відбувалися в навчальному закладі, починаючи з 1918 року.

В першій частині «Календаря ...» в хронологічному порядку (місяць, число, роки) подано ювілейні дати подій та днів народження (жінки – від 55-ти і далі, чоловіки – від 60-ти років). Якщо подію не можна датувати одним числом, то вона відображається в загальному розділі (наприклад, 2008 року: вказуються роки).

В третьому розділі «Наші ювіляри» подано біобібліографічні довідки. Авторами біографічних довідок є викладачі. Кожна біографічна довідка супроводжується рекомендаційними списками літератури, до яких включаються основні наукові праці ювіляра та література про нього. Списки літератури готуються працівниками відділу.

Календар популяризує імена працюючих викладачів, ветеранів університету, відомих громадсько-політичних і культурно-освітніх діячів України, причетних до створення та функціонування найдавнішого навчального закладу на Поділлі, 90-річчя якого буде відзначатися у 2008 році, привертає увагу студентської молоді до важливих подій університетського життя.

Вагоме місце серед рекомендаційних бібліографічних посібників займають рекомендаційні списки літератури, які готуються до ювілейних дат видатних діячів освіти, науки, культури та визначних подій нашої держави. Так, наприклад, до 150-річчя від дня народження С.Русової, І.Франка, 125-річчя від дня народження І.Огієнка, 90-річчя бою під Крутами підготовлені такі списки, подані до університетської газети «Студентський меридіан» та на кафедри. Деякі з них розміщуємо на сайті університету. При доборі літератури враховуємо реальні можливості читача скористатися рекомендованою літературою, тобто включаємо до списків літературу, наявну в фондах нашої бібліотеки.

Останнім часом спостерігається зростання інтересу до вивчення творчої спадщини викладачів університету. На пошану викладачів, які працювали раніше, та до ювілейних дат працюючих педагогів готуються до друку персональні біобібліографічні покажчики у серії «Відомі педагоги університету». Так, зокрема, в кінці 2007 року видано друком покажчик «Петро Єфремович Ткачук. До 70-річчя від дня народження», укладачем бібліографії якого є провідний бібліограф В.М.Пархоменко. Заплановано видати у 2008 р. ще декілька персональних покажчиків.

Працівники відділу постійно надають консультації з правил пошуку та бібліографічного опису літератури викладачам та працівникам інших підрозділів бібліотеки, які працюють над такими ж покажчиками. Так, зокрема, разом із завідувачкою відділу рідкісних видань Н.Д.Казевою провідний бібліограф В.М.Пархоменко підготувала до друку науково-допоміжний покажчик до «Трудов Подольского епархиального историко-статистического комитета» (Вип. 1-12). Це видання буде складатися із чотирьох допоміжних індексів, а саме: хронологічний покажчик змісту всіх випусків, іменний покажчик (складається з алфавітного переліку всіх імен та прізвищ, які є в назвах публікацій); географічний покажчик (складається з алфавітного переліку всіх топонімів, які зустрічаються в назвах публікацій), алфавітно-предметний (складається з алфавітного переліку всіх об'єктів та проблем з посиланнями на номери відповідних публікацій).

До наукових видань ректора університету, кандидата історичних наук, професора О.М.Завальнюка «Кам'янець-Подільський державний університет: минуле і сьогодення» (2003) і «Кам'янець-Подільський університет (1918-2007 рр.): історичний нарис» (2003, 2004, 2005, 2006, 2007) працівники відділу разом з помічником ректора, співавтором другого видання кандидатом історичних наук, доцентом О.Б.Комарніцьким склали бібліографічний список публікацій з історії університету, який нараховує 1176 назв (2007 р.). Заплановано підготувати окреме видання

«Бібліографічний покажчик з історії Кам'янець-Подільського національного університету: до 90-річчя університету» і видати друком у 2008 році.

Отже, науково-бібліографічний відділ бібліотеки нашого вузу намагається якомога повніше реалізувати свої інформаційні можливості у створенні бібліографічних посібників. Мета такої діяльності – інформаційно-бібліографічне забезпечення навчально-виховного процесу вузу. Всі видання мають як традиційний (паперовий), так і електронний варіанти, що дає змогу користувачам оперативного скористатися інформацією.

Список використаних джерел:

1. Банделюк Г. Видавнича діяльність Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка / Г.Банделюк, Г.Чопик // Вісник Книжкової палати. – 2007. – №8. – С.10-11; №9. – С.10-12.
2. Бюлетень з проблем вищої школи / Уклад.: Г.Бачинська, Л.Гончарова, Т.Опря (відп. за вип.), В.Пархоменко, Л.Савченко, Є.Сільвеструк. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний ун-т, РВВ, 2004. – 46 с.; 2005. – 70 с.; 2006. – 50 с.; 2007. – 59 с.
3. Календар знаменних і пам'ятних дат Кам'янець-Подільського державного університету / Упоряд.: Л.Гончарова, В.Пархоменко, Т.Опря, Є.Сільвеструк, Л.Савченко; Відп.за вип. В.С.Прокопчук. - - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, РВВ, 2005. – 27 с.; 2006. – 66 с.; 2007. – 59 с.
4. Краєзнавча діяльність бібліотек: Метод.посіб. / Підгот.: В.П.Кисельова, З.Х Мусіна, С.І.Смілянець; Наук.ред. Н.М.Кушнарєнко. – К., 2002. – 208 с.
5. Пономаренко Л.О. Формування системи бібліографічних посібників у ДНПБ України ім.В.О.Сухомлинського // Педагогіка і психологія. – 2006. - №3 (52). – С.137-145.
6. Рогова П. Науково-дослідна та науково-методична діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені

В.Сухомлинського в контексті модернізації освіти в Україні // Вісник Книжкової палати. – 2007. – №11. – С.23-29; №12. – С.32-36.

7. Швецова-Водка Г.М. Класифікація бібліографічних посібників: Метод.рек. – Рівне, 1997. – 15 с.

Анотація

В статье освещается опыт издательской деятельности научно-библиографического отдела библиотеки университета.

Ключевые слова: библиографическое пособие, бюллетень, календарь, персональный указатель, рекомендационный список.

УДК 027.7(477.43-25)

О.Б. Айвазян

м. Хмельницький

УНІВЕРСИТЕТСЬКА КНИГОЗБІРНЯ ЯК ЧАСТИНА ЄДИНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ІСТОРИЧНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

У статті розглядається діяльність наукової бібліотеки Хмельницького національного університету, як важливого інформаційного, наукового та навчального підрозділу.

Ключові слова: наукова бібліотеки, інформаційні ресурси, інформатизація, програмні продукти, інноваційна діяльність, науково-методична робота.

Сучасна тенденція в системі освіти — формування єдиного освітнього простору — це реальність, без якої неможливо формувати і втілювати в життя стратегію розвитку освіти України. Бібліотеки нерозривно і органічно поєднані з процесами генерації, накопичення та збереження інформаційних ресурсів суспільства. Окрема роль в процесі створення єдиного освітнього простору належить бібліотекам вищої школи, оскільки підготовка фахівців неможлива без повноцінного забезпечення освітнього процесу навчальними та науковими виданнями як в традиційному, так і в електронному вигляді.